

<https://doi.org/10.26565/2074-8167-2024-54-03>

УДК 811.111:378.147.091.33

Лариса Володимирівна Павлова

старший викладач кафедри англійської мови¹

l.v.pavlova@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0002-5854-4209>

Наталія Олександрівна Лешньова

старший викладач кафедри англійської мови¹

n.o.leshnyova@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0002-5363-976X>

Олена Анатоліївна Сергеева

старший викладач кафедри англійської мови¹

o.a.sergeyeva@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0002-1118-8403>

Анна Володимирівна Котова

кандидат пед. наук, доцент кафедри англійської мови¹

engldpt@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0001-8362-9055>

¹Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, майдан Свободи 4, Харків, Україна

ВПЛИВ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ НА МОТИВАЦІЮ СТУДЕНТІВ

Через ситуацію, яка склалася в сучасній Україні більшість закладів вищої освіти були змушені повністю перейти на роботу у онлайн режимі. Тому аналіз та вдосконалення технологій, методів та прийомів щодо підвищення мотивації студентів під час онлайн-навчання наразі є актуальними, оскільки, як показує практика, все ще залишається ряд невирішених проблем щодо вмотивованості студентів.

Мета статті. Дослідження досвіду міжнародних та вітчизняних експертів у сфері дистанційного навчання та його впливу на мотивацію студентів, а також аналіз результатів опитування студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, вищого навчального закладу, розташованого в зоні бойових дій, з метою виявлення чинників, що впливають на їхню мотивацію до онлайн-навчання.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети було проведено опитування за допомогою онлайн платформи Moodle та були використані емпіричні методи, а саме методи спостереження та узагальнення педагогічного досвіду, а також загальнотеоретичні методи дослідження, а саме аналіз, синтез і пояснення.

Основні результати дослідження. Були розглянуті проблеми вмотивованості студентів та деякі переваги та недоліки дистанційного типу навчання, які самі по собі можуть сприяти мотивації чи викликати демотивацію. Результати роботи містять аналіз окремих аспектів дистанційного навчання та порівняння його з очним. Одним із результатів роботи є висновок, що мотивування студентів тільки за допомогою традиційних методів не може бути застосоване на дистанційному навчанні. Аналізуючи результати опитування, проведеного серед студентів Харківського національного університету, автори з'ясували, що переважна більшість студентів вважає, що онлайн-навчання може сприяти отриманню нових знань і може підвищувати їхню мотивацію до навчання за певних умов.

Висновки. У результаті цього дослідження можна зробити висновки, що онлайн-спілкування має бути чітким, вчасним, доброзичливим та гнучким. Соціальна ізоляція та деперсоналізація можуть бути зменшені шляхом створення відчуття онлайн-спільноти. Необхідно приділяти увагу рівню знань студентів під час формування навчальних груп. Зміст і матеріали курсу мають бути захопливими та змістовними, щоб максимально підвищити мотивацію учнів і результати навчання. Однак у майбутньому найбільш оптимальною моделлю навчання може стати змішаний тип навчання.

Ключові слова: мотивація, демотивація, онлайн-навчання, комунікація, вища освіта.

Як цитувати: Павлова Л. В., Лешньова Н. О., Сергеева О. А., Котова А. Н. Вплив онлайн-навчання на мотивацію студентів. *Наукові записки кафедри педагогіки*. № 54. 2024. С. 31-40. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2024-54-03>

In cites: Pavlova, L. V., Leshneva, N. O., Sergeeva, O. A., Kotova, A. N. (2024). The impact of online learning on student motivation. *Scientific Notes of the Pedagogical Department*. №54. 31-40. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2024-54-03> [in Ukrainian].

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Коли заходить мова про мотивацію студентів, то ми говоримо про їх бажання та прагнення брати активну участь у процесі навчання. Мотивація - це спонукання до діяльності сукупністю різних мотивів, створення конкретного стану особистості, що визначає, наскільки активно та з якою спрямованістю людина діє в певній ситуації [37 с. 71].

Українські заклади освіти були змушені перейти у формат онлайн-навчання ще у період поширення Covid-19 і, на жаль, продовжити цей формат через запровадження воєнного стану після військового вторгнення РФ в Україну та ухвалення рішення щодо повсюдного впровадження дистанційної форми навчання через військові дії, в тому числі у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. [5]. Тож ми маємо певні напрацювання щодо впровадження дистанційних форм і методів навчання. Ці технології, методи та прийоми стали підґрунтям для активного розвитку дистанційного навчання під час воєнних дій, проте вони потребують аналізу та вдосконалення щодо підвищення мотивації студентів до вивчення англійської мови і визначення факторів демотивації, оскільки під час війни ми постійно стикаємося з невирішеними досі проблемами. Тому питання вмотивованості слухачів наразі є актуальними, як для шкіл загальної освіти, так і для закладів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема мотивації у вивченні іноземної мови, на думку М. Роста [34], є найважливішою, перед якою меркнуть проблеми методології викладання. І насправді, проблеми в мотивації виникають хоча б тому, що: 1) немає великих можливостей включити студентів у середовище спілкування іноземною мовою; 2) немає достатньої кількості носіїв мови, з якими можна було б здійснювати комунікацію.

Таким чином, студент повинен мати просто екстраординарну внутрішню та зовнішню мотивацію. Не дарма К. Еймс [6] наводить цитату Т. Белла: «Є три речі, про які ви повинні пам'ятати в освіті. Перша річ - мотивація. Друга річ - мотивація. Третя - мотивація». На до-

даток, дослідження з мотивації визначають її як орієнтацію на цілі. Ця орієнтація може бути позитивною, негативною або амбівалентною (двоїстою). К. Вільямс [37] виокремлює п'ять основних компонентів для підвищення мотивації студентів: студент, учитель, зміст, метод/процес, оточення.

Дистанційна освіта почала поширюватися з середини 1990-х років і має багато переваг, зокрема ширший доступ до освітньої діяльності та можливостей навчання, але також викликає занепокоєння щодо навичок студентів та викладачів [8], [10].

Онлайн-навчання можна описати як форму дистанційної освіти, яка стала можливою завдяки технологічним пристроям, що використовуються ізольованими учнями у власному середовищі далеко від основного джерела освіти [20].

Починаючи з початку активного впровадження інтернету у наше життя і до наших днів, засоби мотивації студентів до навчання за допомогою онлайн-курсів привертають все більшу увагу викладачів і методистів зі всього світу [9]; [7]; [19]; [33]; [29]; [27]; [31]. Хартнетт та ін. [18] описують мотивацію в онлайн-навчанні як складний феномен, на який здебільшого впливають індивідуальні риси та конкретний контекст. Хоча більшість цих досліджень не зосереджуються безпосередньо на курсах L2, їхні висновки є актуальними для тих, хто вивчає іноземну мову у віртуальному класі.

На противагу до факторів, які сприяють мотивації студентів до вивчення іноземної мови, слід приділити певну увагу факторам, що призводять до демотивації.

Демотивація - поширений психологічний феномен під час вивчення іноземних мов. Добре розуміння демотивації учнів під час вивчення іноземної мови сприяє теоретичному та практичному збагаченню результатів психологічних досліджень у галузі вивчення іноземних мов шляхом пошуку ефективних способів підвищення мотивації учнів під час вивчення іноземної мови.

З тих пір, як Чемберс [12] вперше дослідив демотивацію у вивченні другої мови (L2) [15], зростає інтерес закордонних фахівців до вивчення різних факторів демотивації, які вплива-

ють на навчання студентів у мовній освіті [16]; [25]; [26]; [21]; [38]; [24]; [35]; [18]. Вітчизняних фахівців все більше цікавлять питання мотивації і демотивації студентів під час навчання онлайн в умовах воєнного стану [1]; [2]; [4].

Таким чином, наше дослідження передбачає аналіз відібраної літератури для інтерпретації поняття демотивації у вивченні іноземної мови, ілюстрацію теми дослідження з розглядом різних демотивуючих факторів та їхнього взаємозв'язку з іншими психологічними факторами.

Мета дослідження. Аналіз досвіду закордонних і вітчизняних фахівців щодо роботи у дистанційному режимі та впливу онлайн навчання на мотивацію студентів, а також аналіз результатів опитування студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна як закладу вищої навчальної освіти, який перебуває у зоні бойових дій, з метою оцінки факторів, які впливають на їхню мотивацію щодо онлайн навчання.

Методи дослідження. Для досягнення мети були використані емпіричні методи, а саме методи спостереження та узагальнення педагогічного досвіду, опитування, а також загальнотеоретичні методи дослідження, а саме аналіз, синтез і пояснення.

Опитування було проведено за допомогою онлайн платформи Moodle протягом одного тижня на початку червня 2024 року. В опитуванні взяло участь 113 студентів факультетів РБЕКС та Соціології ХНУ імені В. Н. Каразіна, 1-го, 2-го та 3-го курсу навчання.

Виклад матеріалу та основні результати. Розглядаючи проблеми вмотивованості студентів, слід перш за все виокремити деякі переваги та недоліки дистанційного типу навчання, які самі по собі можуть бути факторами мотивації чи демотивації.

До основних позитивних сторін онлайн-навчання можна віднести:

1) Накопичення, зберігання та редагування інформації. Інтернет-ресурси дають змогу розміщувати велику кількість сучасної наукової інформації, а за потреби, у викладача є можливість змінити або доповнити її згідно рівня професійних знань студентів, а також їхнього рівня володіння іноземною мовою, в той час, як друковані видання не можуть коригуватися протягом навчального процесу. Крім того, у студентів з'являється можливість звернутися до потрібної інформації в будь-який момент. Більш того, оскільки вивчення іноземної мови пов'язане з постійною необхідністю розширювати свій словниковий запас, використання онлайн слов-

ників для пошуку значення нових слів в рази полегшує цю клопітку процедуру, сприяючи мотивації студентів до вивчення мови.

2) Безперервна комунікація викладача і студента, студентів між собою, а також з однодумцями з інших країн. Можливість спілкуватися на таких платформах як Zoom та Google class дозволяють викладачеві створити реальну комунікативну ситуацію, в якій студенти можуть не тільки отримувати знання, а і застосовувати їх на практиці. На додаток, викладачі і студенти завжди мають миттєвий зворотній зв'язок за допомогою різних месенджерів. Звісно, використання месенджерів для комунікації є актуальним для будь-якого формату навчання, але вони стали більш значущими при навчанні онлайн під час пандемії і війни в Україні.

3) Можливість того, хто навчається, обирати темп і час навчання. У сьогоднішньому світі час - це найцінніший ресурс, часто трапляється, що студент змушений поєднувати освітній процес із роботою, а у випадку з нашими студентами ще і у зв'язку з навчанням у місцевих школах і на мовних курсах, через те, що вони були вимушені залишити країну як біженці.

Майже всі дослідники питань, пов'язаних з освітою онлайн, основним недоліком такого типу навчання називають відстань між студентами і викладачем. У зв'язку з тим, що не завжди у тих, хто навчається, вистачає мотивації до самостійного навчання, недостатньо розвинена сила волі та відповідальність, існує можливість втратити темп навчання без постійного контролю викладача. І з цим твердженням не можливо не погодитися.

До того ж, викладачі не можуть продемонструвати глибину своїх знань у режимі онлайн, а співпереживання та ентузіазм можуть бути втрачені в онлайн-середовищі.

На сьогоднішній день тема мотивування студентів в умовах дистанційного навчання є досить актуальною, тому що ефективність навчання студента безпосередньо залежить від того, наскільки висока його мотивація.

Студенти з високим рівнем професійної мотивації спрямовані на навчально-професійну діяльність, на розвиток самоосвіти та самопізнання. Студенти з низьким рівнем мотивації ставляться індіферентно до процесу навчання. У кращому разі, їхня активність націлена на запобігання претензій з боку викладача. На жаль, ми можемо констатувати, що цей фактор суттєво не змінився порівняно з навчанням в аудиторії.

Слід зазначити, що дослідження мотивації у рамках освіти онлайн потребує більш ретель-

ного вивчення, бо, як показує практика, студенти схильні менше брати участь у заняттях [27], а доволі високі показники відсіву призводять до виникнення запитань щодо мотивації в дистанційній освіті, які необхідно враховувати під час розроблення курсів.

У спробі розв'язати проблеми відсіву та участі студентів в онлайн-заняттях було запропоновано різні елементи, які мають взаємодіяти з їхньою мотивацією щодо навчання онлайн. Де Барба та ін. [14] виявили, що поточна мотивація в момент навчання діє як посередник між внутрішньою мотивацією та участю. Вони також зазначили, що середовище онлайн-навчання повинне забезпечувати мотивацію та участь, оскільки ситуативний інтерес залежить від контексту і від того, наскільки заходить та контент здатні утримувати увагу студентів.

Враховуючи дослідження наших колег і наш попередній досвід, ми можемо зробити припущення, що це дійсно так, але беручи до уваги результати опитування, які свідчать, що більшість студентів (понад 50 %) не мали можливості відвідувати заняття з доволі поважних причин (відсутність світла, інтернету, тощо), наразі неможливо зробити остаточні висновки.

Згідно дослідженням, зміст навчальних матеріалів та завдання також ставилися під сумнів у зв'язку з мотивацією. Хартнетт та ін. [19] стверджують, що зовнішня оцінка (визнання цінності діяльності) в онлайн-середовищі є настільки ж важливою, як і внутрішня мотивація. Таким чином, важливо пропонувати учням змістовні завдання і забезпечувати підстави для відкритого спілкування між викладачами та учнями. Чебі та Гюєр [11] виявили позитивну кореляцію між інтенсивністю залучення студентів до матеріалів курсу та їхньою мотивацією, тоді як вибір матеріалів не мав жодного впливу на мотивацію.

Аналогічно, Чен і Джанг [13] вважають, що студентам потрібна підтримка, адаптована до їхніх потреб, щоб зменшити їхню тривожність і невпевненість, і пропонують боротися з виснаженням.

Як показує практика, суттєвий недолік педагогів, який може демотивувати студентів – це викладання «голих знань». Тобто викладач намагається дати максимально можливу кількість «голих» знань, не озираючись на їхню адекватність поточній ситуації, до того ж без обґрунтування їхньої важливості для майбутнього. Усі ці складнощі не зникають із використанням дистанційного навчання, а навпаки посилюються. Під час традиційного навчання ви-

кладач перебуває в особистому контакті з тим, хто навчається, і тим самим бачить і контролює його інтерес. Крім того, досвідчений викладач «тримає» аудиторію не тільки високою компетентністю, а й особистими якостями, наприклад, «харизмою». Викладач може викликати величезний інтерес студентів до вивчення іноземної мови, періодично вказуючи на моменти практичного застосування отриманих знань.

При дистанційному навчанні відсутність особистого контакту і необхідність викладання «голих знань», тобто обов'язкової інформації в процесі навчання (граматичні явища, вокабуляр тощо), є першорядними факторами в підвищенні та подальшій підтримці мотивації тих, хто навчається. Виходячи з вищесказаного, а також власного досвіду авторів статті [32], можна стверджувати, що мотивування студентів тільки за допомогою традиційних методів не може бути застосоване на дистанційному навчанні, а розвиток медіа, інтернету, величезної кількості соціальних мереж та інтернет-ресурсів, що викликають стійкий інтерес молодих людей, є невід'ємним інструментом сучасного викладача. Використання інтернет-ресурсів і соціальних мереж під час навчання англійської мови сприяє стимулюванню пізнавального інтересу студентів, а також розвитку навичок роботи з різноманітними джерелами інформації.

Наші колеги визначають ряд факторів, які можуть призвести до демотивації студентів у режимі онлайн-навчання, а саме його зміст, недостатній доступ до технологій, відсутність зв'язку між змістом і потребами студентів, ізоляція, а також погане спілкування з викладачами. Ми схильні погодитися з цими висновками окрім останнього. Згідно опитуванню, переважна більшість наших студентів (майже 80%) повністю задоволені рівнем спілкування зі своїми викладачами в режимі онлайн.

До того ж, необхідно згадати фактори демотивації, що можуть бути пов'язані з навчальним середовищем, наприклад, з нудним навчальним матеріалом [22], складними завданнями [28] та невтішними результатами іспитів [36].

В процесі аналізу досвіду колег було визначено деякі фактори, що впливають на демотивацію студентів, що можуть бути пов'язані з власними психологічними змінами студентів, такими як надмірна навчальна тривожність [38], зниження впевненості [17] та негативне ставлення до мови [23].

Якщо дослідження, проведені до війни [3] показали, що більшість студентів віддає пере-

вагу змішаній формі навчання, то опитування, проведене в умовах воєнного часу, демонструють різке зростання популярності онлайн-навчання. Це може бути пов'язано з власними психологічними змінами студентів в умовах воєн-

ного стану, про наявність яких можна судити з огляду на результати нашого опитування щодо позитивних (Табл. 1) та негативних (Табл. 2) почуттів, які вони відчують під час занять.

Таблиця 1

Позитивні емоції, які відчують студенти під час занять онлайн

Table 1

Positive emotions experienced by students during online classes

Відповідь	Кількість відповідей	Відсоток
Радість	9	3.98%
Безпека	59	26.11%
Довіра	12	5.31%
Вдячність	41	18.14%
Повага	36	15.93%
Впевненість	19	8.41%
Зацікавленість	27	11.95%
Задоволення	11	4.87%
Самовдоволення	8	3.54%

Таблиця 2

Негативні емоції, які відчують студенти під час занять онлайн

Table 2

Negative emotions experienced by students during online classes

Відповідь	Кількість відповідей	Відсоток
Страх	16	7.08%
Тривога	31	13.72%
Злість	15	6.64%
Невпевненість	32	14.16%
Хвилювання	39	17.26%
Нудьга	27	11.95%
Розчарування	26	11.50%
Розгубленість	25	11.06%
Невдоволеність собою	15	6.64%

Більша частина отриманих відповідей вказує на «відчуття безпеки» як основну позитивну емоцію і відчуття «тривоги» та «хвилювання» як основні негативні.

При цьому помітна частина студентів (близько 30% опитаних) вказали, що вважають аудиторні заняття більш продуктивними, хоча вибрати аудиторну форму навчання готові менше 15% студентів. Це приблизно відповідає результатам опитувань західних фахівців, які показують частку студентів незадоволених змістом онлайн-курсів [39] або рівнем викладання [40].

Однією з основних проблем, що перешкоджають онлайн-навчанню, студенти назвали технічні проблеми (відсутність доступу до Інтернету, відсутність світла), що теж можна зарахувати до чинників воєнного часу.

Також необхідно зазначити, що скарги на нудьгу під час занять здебільшого висловили студенти 3-го курсу (>30%), що, зважаючи на наш досвід, а також дані західних дослідників [30], може бути наслідком наявності у складі груп студентів із різним рівнем підготовки.

Висловлені студентами побажання щодо поліпшення змісту онлайн-курсів принципово не відрізняються від тих, що були висловлені за довоєнних часів, і зводяться до додавання годин на навчання та розширення у змісті курсів частки інтерактивних матеріалів.

Назагал, згідно опитуванню, переважна більшість студентів (>80%) визнає, що онлайн-навчання може сприяти отриманню

нових знань і може підвищувати мотивацію до навчання.

Висновки. Загалом можна дійти висновку, що під час онлайн-навчання виникає безліч проблем у сфері мотивації студентів, що перешкоджають досягненню їхніх цілей у навчанні. І ми, викладачі, як особи, які ухвалюють рішення під час розроблення онлайн-курсів і проведення/вибору тренінгів із підвищення кваліфікації повинні брати до уваги фактори, що впливають на мотивацію учнів. Викладачі мають заохочувати студентів на самостійне навчання, оскільки онлайн-курси багато в чому залежать від рішучості студентів продовжувати навчання.

Внутрішня мотивація залишається основним показником для онлайн-студентів, причому багато хто з них має вищу внутрішню мотивацію.

Опитування, проведені у рамках цього дослідження показали, що думки студентів здебільшого позитивні щодо онлайн-освіти, але справжні причини мотивації студентів залишаються темою для подальших досліджень. Водночас учасники називали різні причини, через які вони почуваються менш вмотивованими в процесі онлайн-навчання, наприклад, невдоволеність змістом курсу та матеріалами, нестача самодисципліни, нестача спілкування наживо, а також технічні причини, що перешкоджають відвідування занять.

У результаті цього дослідження можна зробити кілька педагогічних висновків. По-перше, необхідно вжити заходів для максимальної взаємодії між викладачами та студентами, а також усередині групи студентів. Дистанційне та онлайн-спілкування має бути чітким, вчасним, доброзичливим та гнучким. Соціальна ізоляція та деперсоналізація можуть бути зменшені шляхом створення відчуття онлайн-спільноти. Також було б непогано уникати розміщення в одному класі студентів, які потенційно мають різні цілі та різний рівень підготовки.

Зміст і матеріали курсу мають бути захопливими та змістовними, щоб максимально підвищити мотивацію учнів і навчання.

Отже, дистанційне та онлайн-навчання може бути не менш ефективним, як і традиційне, з точки зору мотивації, ставлення та успішності учнів.

Однак у кінцевому підсумку оптимальною моделлю навчання, на нашу думку, може стати гібрид традиційного та онлайн навчання. До речі, згідно опитуванню, до такого виду навчання більш схильні студенти 1-го курсу на відміну від студентів старших курсів, більшість з яких віддають перевагу навчанню онлайн. Це може вказувати на емоційну незрілість підлітків, які потребують постійного контролю і підтримки як з боку викладача, так і своїх однокласників і вимагає подальшого ретельного вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вінс, В. А., Прудкай, Ю. В., & Кузьменко, Т. М. Психологічні особливості соціальної адаптації студентської молоді в умовах воєнного стану та дистанційної форми навчання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*, 2023. (4), С. 56-60. <https://doi.org/10.32782/psychvisnyk/2023.4.11>
2. Піменова О.О., Гапончук О.М. Мотивація до навчання студентів в умовах воєнного стану. *Науковий журнал ГАБІТУС*. 2023. Випуск 47. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.47.5>
3. Павлова, Л., Котова, А., Лешньова, Н., & Сергеева, О. Інтернет в освітньому процесі: актуальність питання. *Grail of Science*. 2022. (14-15), 487-491. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.27.05.2022.085>
4. Родінова Н., Червоний М., Діордіца І. Особливості дистанційного навчання студентів в умовах воєнного стану. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 4 (9). DOI: 10.52058/2786-4952-2022-4(9)-285-296
5. Про введення воєнного стану в Україні. Указ президента України. 14.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
6. Ames C. A. Motivation: What Teachers Need to Know. *Teachers College Record: The Voice of Scholarship in Education*. 1990. Vol. 91(3), P. 409-421. <https://doi.org/10.1177/016146819009100306>
7. Baker, C. The impact of instructor immediacy and presence for online student affective learning, cognition, and motivation. *Journal of Educators Online*. 2010. Vol. 7(1).
8. Barbour, M. K. & Reeves, T. C. The reality of virtual schools: A review of the literature. *Computers & Education*. 2009. 52(2), P. 402-416.
9. Burston, J. Proving IT works. *CALICO journal*. 2003. P. 219-226.

10. Campbell, C. & Sarac, B. The role of technology in language learning in the twenty-first century: Perspectives from academe, government, and the private sector. *Hispania*. 2018. 100(5), P. 77-84.
11. Çebi, A., & Güyer, T. Students' interaction patterns in different online learning activities and their relationship with motivation, self-regulated learning strategy and learning performance. *Education and Information Technologies*, 2020. P. 1-19.
12. Chambers, G. N. Taking the 'de' out of demotivation. *Lang. Learn. J.* 7, 1993. P. 13-16. doi: 10.1080/09571739385200051
13. Chen, K. C. & Jang, S. J. Motivation in online learning: Testing a model of self-determination theory. *Computers in Human Behavior*, 2010. 26(4), P. 741-752
14. De Barba, P. G., Kennedy, G. E., & Ainley, M. D. The role of students' motivation and participation in predicting performance in a MOOC. *Journal of Computer Assisted Learning*, 2016. 32(3), P. 218-231.
15. Dörnyei, Z., and Ushioda, E. *Teaching and Researching Motivation* (3rd Edn.). 2021. New York: Routledge.
16. Falout, J., Elwood, J., and Hood, M. Demotivation: affective states and learning outcomes. // *System*. 2009. 37, P. 403-417. doi: 10.1016/j.system.2009.03.004
17. Falout, J., and Maruyama, M. A comparative study of proficiency and learner demotivation. // *Lang. Teach.* 2004. 8, P. 3-9.
18. Gao, L., Liu, H., and Liu, X. Exploring senior high school students' English learning demotivation in mainland China. *Front. Psychol.* 2022. 13:822276. doi: 10.3389/fpsyg.2022.822276
19. Hartnett, M. Examining motivation in online distance learning environments: Complex, multifaceted, and situation-dependent. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 2011. 12(6), P. 20-38.
20. Hartnett, M. The importance of motivation in online learning. *Motivation in online education*. Springer, Singapore. 2016. P. 5-32.
21. Hassaskhah, J., Mahdavi Zafarghandi, A., and Fazeli, M. Reasons for demotivation across years of study: voices from Iranian English major students. *Educ. Psychol.* 2014. 35, P. 557-577. doi: 10.1080/01443410.2014.893557
22. Husniyah, A. Investigating Demotivational factors in Indonesian EFL classrooms: the case of madrasa students. *Stud. Engl. Lang. Educ.* 2019. 6, P. 44-60. doi: 10.24815/siele.v6i1.12210
23. Kaivanpanah, S., and Ghasemi, Z. An investigation into sources of demotivation in second language learning. *Iran. J. Appl. Linguist.* 2011. 14, P. 89-110.
24. Karaca, M., and Inan, S. A measure of possible sources of demotivation in L2 writing: a scale development and validation study. *Assess. Writ.* 2020. 43:100438. doi: 10.1016/j.asw.2019.100438
25. Kikuchi, K. Listening to our learners' voices: what demotivates Japanese high school students? *Lang. Teach. Res.* 2009. 13, P. 453-471. doi: 10.1177/1362168809341520
26. Kim, T. Y., and Seo, H. S. Elementary school students' foreign language learning demotivation: a mixed methods study of Korean EFL context. *Asia Pac. Educ. Res.* 2012. 21, P. 160-171.
27. Kyewski, E. & Krämer, N. C. To gamify or not to gamify? An experimental field study of the influence of badges on motivation, activity, and performance in an online learning course. *Computers & Education*. 2018. 118, P. 25-37.
28. Lai, H. Y. T. What demotivates English learners in the classroom? *Int. J. Hum. Educ.* 2013. 10, P. 13-25. doi: 10.18848/2327-0063/CGP/v10i03/43780
29. Li, L. Y. & Tsai, C. C. Accessing online learning material: Quantitative behavior patterns and their effects on motivation and learning performance. *Computers & Education*. 2017. 114, P. 286-297
30. Meşe, E. & Sevilen, Ç. Factors influencing EFL students' motivation in online learning: A qualitative case study. *Journal of Educational Technology & Online Learning*. 2021. 4(1), P. 11-22.
31. Özhan, Ş. Ç., & Kocadere, S. A. The effects of flow, emotional engagement, and motivation on success in a gamified online learning environment. *Journal of Educational Computing Research*. 2020. 57(8), P. 2006-2031.
32. Pavlova L. Students motivation in distant learning. *Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: шляхи інтеграції закладів середньої та вищої освіти: XVI міжнародна науково-методична конференція*. 2024. тези доповідей. Харків, С.79-81.
33. Richardson, J. C., Koehler, A. A., Besser, E. D., Caskurlu, S., Lim, J., & Mueller, C. Conceptualizing and investigating instructor presence in online learning environments. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 2015. 16(3).
34. Rost M. Generating Student Motivation. *World View Series*. Longman. 2006. www.pearsonlongman.com/ae/worldview/motivation.pdf.
35. Thorner, N., and Kikuchi, K. The process of demotivation in language learning: An integrative account. *The Palgrave Handbook of Motivation for Language Learning*. eds. M. Lamb, K. Csizér, A. Henry, and S. Ryan (Cham: Palgrave Macmillan). 2020. P. 367-388.
36. Sakai, H., and Kikuchi, K. An analysis of demotivators in the EFL classroom. *System*. 2009. 37, P. 57-69. doi: 10.1016/j.system.2008.09.005.
37. Williams, K. C., Williams C. C. Five Key Ingredients for Improving Student Motivation. // *Research in Higher Education Journal*. 2011. 12, P. 104-122.

38. Xaypanya, V., Mohamed Ismail, S. A. M., and Low, H. M. Demotivation experienced by English as foreign language (EFL) learners in the Lao PDR. *Asia Pac. Educ. Res.* 2017. 26, P. 361–368. doi: 10.1007/s40299-017-0355-0
39. U.S. students' beliefs on the effects of online programs in higher education. In *Statista*. Retrieved June 11, 2023 from <https://www.statista.com/statistics/1445408/us-students-beliefs-on-the-effects-of-online-programs-in-higher-education>
40. Opinions of online college students on quality of online education. In *Statista*. Retrieved June 11, 2023 from <https://www.statista.com/statistics/956123/opinions-online-college-students-quality-online-education/>

Стаття надійшла до редакції 17.04. 2024

Стаття рекомендована до друку 20.05. 2024

Larysa Pavlova

Senior Lecturer at the Department of English Language¹

l.v.pavlova@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0002-5854-4209>

Nataliia Leshneva

Senior Lecturer at the Department of English Language¹

n.o.leshnyova@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0002-5363-976X>

Olena Serhiieva

Senior Lecturer at the Department of English Language¹

o.a.sergeyeva@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0002-1118-8403>

Anna Kotova

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of English Language¹

engldpt@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0001-8362-9055>

¹V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Square 6, Kharkiv, Ukraine, 61022

THE IMPACT OF ONLINE LEARNING ON STUDENT MOTIVATION

Due to the current situation in Ukraine, most higher education institutions were forced to switch to online learning. Therefore, the analysis and improvement of the technologies, the methods and the techniques to increase students' motivation in online learning are relevant, since, as practice shows, there are still a number of unresolved problems concerning students' motivation.

The purpose of the article. To study the experience of international and domestic experts in the field of distance learning and its impact on students' motivation, as well as to analyze the results of a survey of students of V. N. Karazin Kharkiv National University, a higher education institution located in the combat zone, in order to identify factors that affect their motivation in online learning.

Research methods. To achieve this goal, a survey was conducted by using the online platform Moodle and empirical methods, namely methods of observation and generalization of pedagogical experience, as well as general theoretical research methods, namely analysis, synthesis and explanation.

The main results of the study. The problems of students' motivation and some advantages and disadvantages of distance learning, which in themselves can promote motivation or cause demotivation, have been considered. The results of the study include an analysis of certain aspects of distance learning and a comparison with classroom learning. One of the results of the study is the conclusion that motivating students by traditional methods alone is not effective in distance learning. Analyzing the results of a survey conducted among the students of Kharkiv National University, the authors have found that the vast majority of students believe that online learning can contribute to the acquisition of new knowledge and can increase their motivation to learn under certain conditions.

Conclusions. This study suggests that online communication should be clear, timely, friendly, and flexible. Social isolation and depersonalization can be reduced by creating a sense of online community. When forming study groups, particular attention should be paid to the students' level of knowledge. The course content and materials should be engaging and meaningful to maximize students' motivation and learning outcomes. However, in the future, the most optimal learning model may be a hybrid one.

Keywords: motivation, demotivation, online learning, communication, higher education.

REFERENCES

1. Vince, V. A., Prudkay, Y. V. & Kuzmenko, T. M. (2023). Psychological features of social adaptation of student youth in the conditions of martial law and distance learning. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Psychology*, (4), C. 56-60. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2023.4.11>
2. Pimenova, O.O., Gaponchuk, O.M. (2023). Motivation to study students under martial law. *Scientific Journal HABE ITUS*. Issue 47. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.47.5>
3. Pavlova, L., Kotova, A., Leshneva, N., & Sergeeva, O. (2022). Internet in the educational process: the relevance of the problem. *Grail of Science*. (14-15), 487-491. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.27.05.2022.085>
4. Rodinova, N., Chervonii, M., Diorditsa, I. (2022). Features of distance learning for students under martial law. *Perspectives and innovations of science*. № 4 (9). DOI: 10.52058/2786-4952-2022-4(9)-285-296
5. On the introduction of martial law in Ukraine. Decree of the President of Ukraine. 14.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
6. Ames, C. A. Motivation: What Teachers Need to Know. (1990). *Teachers College Record: The Voice of Scholarship in Education*. Vol. 91(3), P. 409-421. <https://doi.org/10.1177/016146819009100306>
7. Baker, C. The impact of instructor immediacy and presence for online student affective learning, cognition, and motivation. (2010). *Journal of Educators Online*. Vol. 7(1).
8. Barbour, M. K. & Reeves, T. C. (2009). The reality of virtual schools: A review of the literature. *Computers & Education*. 52(2), P. 402-416.
9. Burston, J. Proving IT works. (2003). *CALICO journal*. P. 219-226.
10. Campbell, C. & Sarac, B. (2018). The role of technology in language learning in the twenty-first century: Perspectives from academe, government, and the private sector. *Hispania*. 100(5), P. 77-84.
11. Çebi, A., & Güyer, T. (2020). Students' interaction patterns in different online learning activities and their relationship with motivation, self-regulated learning strategy and learning performance. *Education and Information Technologies*. P. 1-19.
12. Chambers, G. N. Taking the 'de' out of demotivation. (1993). *Lang. Learn. J.* 7, P. 13-16. doi: 10.1080/09571739385200051
13. Chen, K. C. & Jang, S. J. (2010). Motivation in online learning: Testing a model of self-determination theory. *Computers in Human Behavior*, 26(4), P. 741-752
14. De Barba, P. G., Kennedy, G. E., & Ainley, M. D. (2016). The role of students' motivation and participation in predicting performance in a MOOC. *Journal of Computer Assisted Learning*, 32(3), P. 218-231.
15. Dörnyei, Z., and Ushioda, E. (2021). *Teaching and Researching Motivation* (3rd Edn.). New York: Routledge.
16. Falout, J., Elwood, J., and Hood, M. (2009). Demotivation: affective states and learning outcomes. *System*. 37, P. 403-417. doi: 10.1016/j.system.2009.03.004
17. Falout, J., and Maruyama, M. (2004). A comparative study of proficiency and learner demotivation. *Lang. Teach.* 8, P. 3-9.
18. Gao, L., Liu, H., and Liu, X. (2022). Exploring senior high school students' English learning demotivation in mainland China. *Front. Psychol.* 13:822276. doi: 10.3389/fpsyg.2022.822276
19. Hartnett, M. (2011). Examining motivation in online distance learning environments: Complex, multifaceted, and situation-dependent. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(6), P. 20-38.
20. Hartnett, M. (2016). The importance of motivation in online learning. *Motivation in online education*. Springer, Singapore. P. 5-32.
21. Hassaskhah, J., Mahdavi Zafarghandi, A., and Fazeli, M. (2014). Reasons for demotivation across years of study: voices from Iranian English major students. *Educ. Psychol.* 35, P. 557-577. doi: 10.1080/01443410.2014.893557
22. Husniyah, A. (2019). Investigating Demotivational factors in Indonesian EFL classrooms: the case of madrasa students. *Stud. Engl. Lang. Educ.* 6, P. 44-60. doi: 10.24815/siele.v6i1.12210
23. Kaivanpanah, S., and Ghasemi, Z. (2011). An investigation into sources of demotivation in second language learning. *Iran. J. Appl. Linguist.* 14, P. 89-110.
24. Karaca, M., and Inan, S. (2020). A measure of possible sources of demotivation in L2 writing: a scale development and validation study. *Assess. Writ.* 43:100438. doi: 10.1016/j.asw.2019.100438
25. Kikuchi, K. (2009). Listening to our learners' voices: what demotivates Japanese high school students? *Lang. Teach. Res.* 13, P. 453-471. doi: 10.1177/1362168809341520
26. Kim, T. Y., and Seo, H. S. (2012). Elementary school students' foreign language learning demotivation: a mixed methods study of Korean EFL context. *Asia Pac. Educ. Res.* 21, P. 160-171.
27. Kyewski, E. & Krämer, N. C. (2018). To gamify or not to gamify? An experimental field study of the influence of badges on motivation, activity, and performance in an online learning course. *Computers & Education*. 118, P. 25-37.

28. Lai, H. Y. T. (2013). What demotivates English learners in the classroom? *Int. J. Hum. Educ.* 10, P. 13–25. doi: 10.18848/2327-0063/CGP/v10i03/43780
29. Li, L. Y. & Tsai, C. C. (2017). Accessing online learning material: Quantitative behavior patterns and their effects on motivation and learning performance. *Computers & Education.* 114, P. 286-297
30. Meşe, E. & Sevilen, Ç. (2021). Factors influencing EFL students' motivation in online learning: A qualitative case study. *Journal of Educational Technology & Online Learning.* 4(1), P. 11-22.
31. Özhan, Ş. Ç., & Kocadere, S. A. (2020). The effects of flow, emotional engagement, and motivation on success in a gamified online learning environment. *Journal of Educational Computing Research.* 57(8), P. 2006-2031.
32. Pavlova, L. Students motivation in distant learning. (2024). *Metodichni ta psihologo-pedagogichni problemi vkladannya inozemnih mov na suchasnomu etapi: Shlyahi integratsiyi zakladiv serednoyi ta vischoyi osviti: XVI Mizhnarodna naukovo-metodichna konferentsiya.* Kharkiv, C.79-81.
33. Richardson, J. C., Koehler, A. A., Besser, E. D., Caskurlu, S., Lim, J., & Mueller, C. (2015). Conceptualizing and investigating instructor presence in online learning environments. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning.* 16(3).
34. Rost, M. (2006). Generating Student Motivation. *World View Series.* Longman. www.pearsonlongman.com/ae/worldview/motivation.pdf.
35. Thorner, N., and Kikuchi, K. (2020). The process of demotivation in language learning: An integrative account. *The Palgrave Handbook of Motivation for Language Learning.* eds. M. Lamb, K. Csizér, A. Henry, and S. Ryan (Cham: Palgrave Macmillan). P. 367–388.
36. Sakai, H., and Kikuchi, K. (2009). An analysis of demotivators in the EFL classroom. *System.* 37, P. 57–69. doi: 10.1016/j.system.2008.09.005.
37. Williams, K. C., Williams, C. C. (2011). Five Key Ingredients for Improving Student Motivation. *Research in Higher Education Journal.* 12, P. 104-122.
38. Xaypanya, V., Mohamed Ismail, S. A. M., and Low, H. M. (2017). Demotivation experienced by English as foreign language (EFL) learners in the Lao PDR. *Asia Pac. Educ. Res.* 26, P. 361–368. doi: 10.1007/s40299-017-0355-0
39. U.S. students' beliefs on the effects of online programs in higher education. (2023). In **Statista**. Retrieved June 11, from <https://www.statista.com/statistics/1445408/us-students-beliefs-on-the-effects-of-online-programs-in-higher-education>
40. Opinions of online college students on quality of online education. (2023). In **Statista**. Retrieved June 11, from <https://www.statista.com/statistics/956123/opinions-online-college-students-quality-online-education/>

The article was received by the editors 17.04. 2024

The article is recommended for printing 20.05. 2024